

Täysistunto

Tiistai 14.4.2026 klo 14.00—19.18

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta annetun lain ja rakentamislain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 3/2026 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 6/2026 vp

Toinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.40 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Turvallisuusympäristömme on muuttunut perusteellisesti Venäjän hyökkäyksen jälkeen. Kun katsomme omaa sijaintiamme kartalla tuon konfliktin rinnalla, näemme selkeästi puolustusteollisten toimitusketjujen haavoittuvuuden. Suomi on kuin saari, ja siksi Suomella täytyy olla omaa, kotimaahan sijoittuvaa kriittistä tuotantokapasiteettia puolustusteollisuudessa.

Nyt käsittelyssämme olevan esityksen ydin on selkeä: maanpuolustukselle tärkeiden tuotantolaitosten lupamenettelyjä sujuvoitetaan, nopeutetaan ja sovitetaan yhteen nykyistä paremmin. Uudistus ei koske kaikkea rakentamista tai mitä tahansa vaarallisia aineita. Tässä esityksessä ehdotetaan lisättäväksi lakiin maanpuolustukselle tärkeitä tuotantolaitoksia koskevat säännökset, joiden määrittelyä ohjaisi puolustusministeriö. Tämä koskee erityisesti laitoksia, jotka valmistavat vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä, eli esimerkiksi ammus- ja komponenttituotantoa, jota ei voida kriisitilanteessa korvata ulkomaisilla toimituksilla.

Ympäristövaliokunta on antanut mietintönsä esityksestä ja tehnyt siitä muutoksillaan entistä selkeämmän. Valiokunnan mietinnössä korostetaan myös tarvetta selvittää puhtaan siirtymän sijoittumisluvalla sijoitettavien rakennushankkeiden toteutuksen sujuvoittamista kemikaaliturvallisuuslainsäädäntöä kehittämällä. Tällainen sujuvoittaminen on Suomen etu.

Arvoisa puhemies! Tällä hetkellä uuden tuotantolaitoksen lupaprosessi voi kestää vuosia. Se on rauhanaikana ehkä siedettävää mutta tämän päivän turvallisuusympäristössä täysin kestänytöntä. Esityksen mukaisesti lupia voidaan jatkossa käsitellä ensisijaisina. Rakentaminen voitaisiin aloittaa tietyin edellytyksin jo ennen lupien lainvoimaisuutta, ja sijoittamislupa voitaisiin myöntää myös kaavoittamattomalle alueelle, jos hanke on puolustuksen kannalta olennainen. Nämä ovat uudistuksia, jotka suoraan vahvistavat turvallisuuttamme. Samalla tärkeää kuitenkin on, että turvallisuusvaatimuksia ei kevennetä. Kaikki tekniset normit, riskiarvioinnit ja suojaetäisyydet säilyvät ennallaan. Esityksessä huomioi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

daan myös tiedon suojaaminen muuttuneen turvallisuusympäristömme myötä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

16.43 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tällä lakiesityksellä on tarkoituksena nopeuttaa maanpuolustukselle ja varustautumiselle tärkeiden tuotantolaitosten sijoittamista ja lupamenettelyä ja samalla lisätä myös sotilaallista huoltovarmuutta.

Tämän lain käsittelyssä on näitä perusteita hyvin käyty ja nostettu esiin, mutta silloin kun tämä oli ensimmäisessä käsittelyssä, niin esillä oli vastalause 2, jossa kiinnitimme huomiota valitusmenettelyihin näissä tilanteissa, jolloin näitä tuotantolaitoksia sijoitetaan. Tämä lakiehdotus menee pitemmälle kuin olisi tarpeen, ja tässä mielessä siitä tuotantolaitoksesta, jos se aiheuttaa siinä lähipiirissä vaikutuksia, olisi pitänyt olla se valitusoikeus. Ja toinen asia, joka tässä oli: jos yleiskaavassa oli määritelty liikenteen tai teknisen huollon verkoston sijainti, niin tämä voisi ohittaa sen, ja se tuntuu kanssa aika oudolta ratkaisulta.

Kaiken kaikkiaan kuitenkin näitten tuotantolaitosten rakentaminen pitää saada liikkeelle. On maanpuolustuksen ja huoltovarmuuden kannalta tärkeää sujuvoittaa niitten rakentamista ja nopeuttaa niitten valmistumista. Siinä mielessä tämä lakiesitys kuitenkin loppuviimein on sellainen, että näine puutteineenkin, mitä tässä lakiesitykseen jäi näitten lisärajoitusten tekemistenkin osalta, se kannattaa hyväksyä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiaho.

16.45 **Johannes Yrttiaho vas:** Puhemies! Tässä hallituksen esityksessä ehdotetaan, että maanpuolustukselle tärkeä vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmistava, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos voitaisiin toteuttaa ilman kaavoitusta rakentamislupien sijoittamislupakäytännöllä, siis ”eräiden maanpuolustuksellisesti tärkeiden tuotantolaitosten sijoituslupien perusteella”. Kaavamenettelyn ohittamisen ratkaisisi käytännössä puolustusministeriön lausunto. Tällaisen maanpuolustukselle tärkeän tuotantolaitoksen lupahakemus voitaisiin asettaa etusijalle viranomaiskäsittelyssä.

En voi yhtyä hallituksen esitykseen nykyisessä muodossaan enkä sitä koskevaan ympäristövaliokunnan mietintöön. Jätin tästä esityksestä myös eriävän mielipiteen talousvaliokunnan lausuntoon.

Kaavoituksen tarkoituksena on luoda ennakoivaa, suunnitelmallista ja yhteensovittavaa alueiden käyttöä, jossa eri maankäyttö- sekä taloudelliset ja sosiaaliset ja ekologiset tarpeet otetaan huomioon. Esityksessä tarkoitettujen maanpuolustukselle tärkeät laitokset eivät ole alueiden käytön kannalta vähäpätöisiä, eivätkä niiden vaatimat maa-alat ole pieniä. Lisäksi niillä voi olla ja hyvin todennäköisesti on haitallisia vaikutuksia luonnolle ja läheisten asuinympäristöjen turvallisuudelle. Kaavoituksen ohituskaista jälleen uudelle maankäyttömuodolle johtaa siihen, että edelleen vähennetään kunnan kaavoituksen merkitystä demokratian paikallisen toteutumisen keskeisenä perustana. Koska kuntien itsehallinto on turvattu perustuslain 121 §:ssä, olisi esitys ollut perusteltua viedä myös perustuslakivaliokunnan arvioitavaksi. Kaavoituksen ohittaminen ja siten kunnallisen demokratian sivuuttaminen vähentää luottamusta päätöksentekoon, ja se vähentää hankkeiden hyväksyttävyyttä. Juuri tällä saattaa osaltaan olla muutoksenhakua lisäävä vaikutus.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

Rakentamislakiin esitetyt maanpuolustukselle tärkeät tuotantolaitoksen sijoittamisluvan edellytykset ovat säännöskohtaisilta perusteluiltaan suppeat, eikä niistä selviä, miten esimerkiksi elinympäristön laadun merkityksellistä heikkenemistä tulisi lupaprosessin yhteydessä tulkita. Sijoittamisen edellytyksistä puuttuu kokonaan erillinen säännös erityisten luontoarvojen säilyttämiseen liittyen. Tärkeää sijoittamisluvan soveltamisessa olisi nähdäkseni myös se, että tuotantolaitos on Suomen omalle maanpuolustukselle olennaisen merkityksellinen. Vähintäänkin selkeästi vientimarkkinoille pyrkiviin hankkeisiin tulisi soveltaa normaalia sääntelyä.

Sijoittamislupakäytäntöön sisältyvä valitusoikeus on lähtökohtaisesti rajattu, sillä siinä ohitetaan kunnan kaavoitusprosessiin sisältyvä kansalaisten vaikutusmahdollisuus. Rakentamislain muutokseen ei ole enää ehdotettu sen luonnosvaiheen mukaista valitusoikeutta toimialueellaan sellaiselle rekisteröidylle yhteisölle, jonka tarkoituksena on ympäristön, terveyden ja luonnonsuojelun edistäminen. Rekisteröityjen yhteisöjen, kuten luonnonsuojelujärjestöjen, valitusoikeuden merkitys laillisuuden valvonnassa on kasvanut sitä mukaa, kun viranomaisten valitusmahdollisuuksia alueidenkäyttölainsäädännössä on vähennetty, eikä tätä oikeutta siksi tule rajoittaa. En myöskään kannata talousvaliokunnan lausunnossaan esittämää valitusoikeuden rajaamista edelleen hallituksen esityksessä ehdotetusta poistamalla valitusoikeus yleisöltä, jonka etua asiaa koskeva päätös koskee.

Arvoisa puhemies! Esitänkin siis, että lakiehdotukset hylätään ja eduskunta hyväksyy vastalauseen 1 mukaisen lausumaehdotuksen. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lohikoski.

16.50 **Pia Lohikoski vas:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Ensinnäkin kannatan edustaja Yrttiahon tekemää hylkäysehdotusta.

Tässä on kyseessä hallituksen esitys, joka mahdollistaa poikkeamisen tuotantolaitoksen lupa- ja ilmoitusmenettelystä, vaikka kyseessä on kuitenkin vaarallisia kemikaaleja tai räjähteitä valmisteleva, käsittelevä tai varastoiva tuotantolaitos. Tämä on merkittävä asia. Erikoiseksi tämän hallituksen esityksen valmistelun tekee — tässä vedotaan toki maanpuolustukselle tärkeään asiaan, ja tämän perusteen sinänsä ymmärrän — tämä kiireellisyys, mitä tässä on pidetty, ja lausuntoaikaakin on annettu lausujille harvinaisen vähän. Yleensä normaalisti 6—8 viikkoa on tällainen kuulemisaika, ja nyt tässä esityksessä oli varattu vain vajaa kolme viikkoa. Kyllä näen, että tässä on kunnallisen demokratian kannalta ongelma, ja sen takia tätä on vaikea kannattaa. Tässä on edustaja Kivelä tehnyt ympäristövaliokunnassa mietintöön perustellut hylkäysehdotukset. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kallio.

16.51 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Ympäristövaliokunta käsitteli tämän hyvin tarkkaan ja laajasti. Asiantuntijoita kuulumme erilaisia vastineita ja muita pyytäen. Sujuvoittaminen on välttämätöntä. Itse olen vähän sitä mieltä, että tämä ei edes riittävästi nopeuta. Se tuli siellä esille, että se painopiste oli enempi sujuvoittamisessa kuin siinä, nopeuttaako tämä.

Tässä tietysti voi pohtia sitä, että meidän ei kannata olla vainoharhaisia, mutta meidän ei kannata olla naiiveja. Jos sanotaan suomeksi, mistä tässä on kyse, tässä on kyse varautumisesta sotatilanteeseen, ja silloin jos varaudutaan sotatilanteeseen, niin myös sodassa on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

haitallisia vaikutuksia niin luonnolle kuin asutukselle. Sotatilanteessa kunnallinen demokratia ei paljon paina, eikä siellä vihollinen jää odottamaan valitusaikoja. Elikkä siinä mielessä tämä on tarpeellinen saada eteenpäin.

Kaikkien niiden asiantuntijakuulemisten ja muiden pohjalta oli helppo tehdä se päätös, että nämä eivät tule olemaan niin dramaattisia vaikutuksia kuin mitä ehkä annetaan joiltain tahoilta ymmärtää. — Kiitos. [Janne Jukkola: Hyvä puheenvuoro!]

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Yrttiaho.

16.52 **Johannes Yrttiaho vas:** Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen oikeusvaltiota, demokratiaa ja ympäristöä heikentävä vaikutus on mielestäni olennainen. Kaiken lisäksi tämän turvallisuuspoliittinen arviointi on nurinkurinen. On kyseenalaista, että Suomi uhraa väestön turvallisten asuin ympäristöjen, luonnon, oikeusvaltion ja demokratian periaatteet hankkeille kansallisen intressin tai kansallisen turvallisuuden kaltaisten hyvin tulkinnanvaraisten käsitteiden nojalla — nyt jos siis katsoo tätä lainsäädäntöä, miten tässä on asioita määritelty — tai jopa niin, että tällaiset hankkeet eivät ilmiselvästi edes ole näiden mainittujen käsitteiden kannalta tosiasiallisesti perusteltavissa vaan edistävät Suomen kansallisen intressin ja kansallisen turvallisuuden sijasta pikemminkin hyvin selvästi ja jopa ensi sijassa muiden valtioiden, kuten niin sanottujen liittolaismaiden, intressejä.

Tämä vireillä oleva Porin TNT-räjähdetehdaskanke on tästä havainnollistava esimerkki, ja tämän hankkeen takiahan tässä lakia ollaan muuttamassakin. Oikeusoppineet ovat kritisoineet hankkeen valmistelua suomalaisen oikeusvaltion perusperiaatteiden horjuttamisesta, sillä siinä on ohitettu useita lakiin perustuvia oikeusratkaisuja. Hankkeen kaavoitus on pyritty kiertämään hakemalla sijoituslupaa, vaikka asemakaavan ohittamisen edellytykset eivät ilmiselvästi täyty. Kansalaisten valitusoikeutta on haluttu rajoittaa ja ympäristövaikutusten arviointi ohittaa — näin siitä huolimatta, että Tukesin arvion mukaan Porin räjähdetehdas on kemikaalilain mukaisesti suuronnettomuusvaarallinen laitos. Tehtaan tuotantohan olisi tarkoitettu pääasiassa vientiin. Näin on julkisuudessa kerrottu.

Porin kaupungin TNT-räjähdetehdasta koskevasta sijoittamislupapäätöksestä on vireillä valitusprosessi Turun hallinto-oikeudessa. On katsoakseni hyvin kyseenalaista, että käytännössä yhden hankkeen jo käynnissä olevan valitusprosessin mitätöimiseksi tehdään nyt tällainen käsillä oleva lakimuutos. Ei pitäisi ainakaan olla mahdollista, mikäli vireillä oleva valitusprosessi hallinto-oikeudessa mitätöidään kyseisellä lakimuutoksella. Käytännössä kyseessä olisi tällöin lain taannehtiva soveltaminen, mikä on yleisten oikeusperiaatteiden näkökulmasta hyvin kyseenalaista. Nyt lakiesityksen voimaantulosäännös näyttää kuitenkin mahdollistavan tällaisen menettelyn.

Hallituksen esitys on merkitykseltään painava ja siihen nähden valmisteltu liian kiireellisessä aikataulussa, mistä johtuen esitykseen on jäänyt epäselviä perustelulausumia ja säännösehdotuksia. Näin totesi myös oikeusministeriö ympäristövaliokunnan saamassa selvityksessä.

Arvoisa puhemies! Lopuksi: Hallituksen esityksen valmisteluun liittyvä prosessi ei ollut sekään ongelmaton. Säädösvalmistelun kuulemisohjeen mukaan säädösehdoituksista pyydettyjen kirjallisten lausuntojen antamiseen tulee varata aikaa vähintään kuusi viikkoa ja laajoissa hankkeissa vähintään kahdeksan viikkoa. Kyseisen hallituksen esityksen lausuntomenettelylle varattiin aikaa kuitenkin vain vajaat kolme viikkoa, mitä sitten perusteltiin kansallisesta turvallisuudesta johtuvalla kiireellisyydellä. Hyvin lyhyet lausuntoajat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 35/2026 vp

ovat ongelmallisia hyvän lainvalmistelutavan ja perustuslaissa säädettyjen osallistumisoikeuksien sekä lainsäätäjää ja hallitusvaltaa sitovan perus- ja ihmisoikeuksien turvaamisvelvoitteen asianmukaisen toteuttamisen kannalta. Kuten oikeuskanslerikin lausuntopäytäksessään totesi, kansallisella turvallisuudella perustellun lakiesityksen lausunnolle olisi ollut perusteltua varata kunnolla aikaa. Normaalialue lyhyempi lausunnon antamiseen varattu aika on äärimmäisen ongelmallinen hyvän lainvalmistelun kannalta.

Haluaisin vielä todeta edustaja Kalliolle, kun hän viittasi mahdolliseen sotatilaan ja niin edelleen ja tällaisten hankkeitten kiireellisyyteen, että meillä lainsäädäntö toimii sotatilan vallitessa sitten jo ihan eri pohjalta, eli on puolustustilalaki ja niin edelleen, jotka varmasti antavat hyvin monenlaisia mahdollisuuksia viranomaisille. Nyt on kysymys ihan normaalioloista ja näihin normaalioloihin liittyvän lainsäädännön hyvin kyseenalaisesta muuttamisesta. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hänninen.

16.57 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Tässä puhuttiin, että on vaarallisia asioita, ja tuo sota ja sotiminen ja maanpuolustus saattavat olla vaarallisia ainakin maahan hyökkäävälle viholliselle. Valittamalla isänmaata ei puolusteta. Itse koen, että tämä on meille hyvin tärkeä asia ja prosessi, joka pitää saada mahdollisimman nopeasti eteenpäin. Kun kansallinen turvallisuus on, sanotaanko, että uhattuna, vaarassa, niin kyllä näitten prosessien pitäisi olla vieläkin nopeampia. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.